Het heiligenboek

Bernardus van Clairvaux (1) *Tom Zwaenepoel*

Bernardus wordt in 1090 als derde van zeven kinderen geboren uit een vrome adellijke familie in Fontaine-lès-Dijon in Bourgondië. Na een spirituele ervaring in een dorpskapel breekt hij met de wereld. In 1112 stapt hij onder begeleiding van dertig jongemannen naar het klooster Cîteaux, de bakermat van de cisterciënzers, waar hij twee jaar later zijn geloften aflegt. In 1115 zendt de abt hem met twaalf monniken naar Clairvaux om er een nieuw klooster te stichten. Bernardus reist door Europa en preekt onophoudelijk. Zijn oud-leerling Eugenius III, de eerste cisterciënzerpaus, vraagt hem te prediken tijdens de Tweede Kruistocht, wat echter een fiasco wordt. Bernardus brengt de cisterciënzerorde tot bloei, hervormt de abdij van Cluny, de benedictijnen en het hele Franse kloosterwezen. Aan het eind van zijn dagen leeft hij in eenzaamheid. Hij sterft in 1153 in zijn lievelingsklooster Clairvaux.

Bernardus is, zoals zijn naam het zegt, moedig en sterk als een beer. Hij is liefdevol en gevoelig, maar ook opvliegend, kwetsend en intolerant tegenover anderen. Ondanks zijn complexe karakter en heftige temperament probeert hij zijn grenzen en fouten toe te geven. Zijn nederigheid wordt duidelijk wanneer hij de aangeboden leiding over diverse bisdommen, waaronder het aartsbisdom Milaan, afwijst.

Bernardus geldt als de tweede stichter van de cisterciënzerorde. Samen met dertig wetenschappelijk gevormde, adellijke vrienden en familieleden, onder wie vier broers, trekt hij naar het klooster Cîteaux, dat Robert van Molesme, Alberich en Stephan Harding in 1098 hebben gesticht om een strengere navolging van Benedictus' regel in de praktijk te brengen. Omdat Bernardus beseft dat dit hervormingsklooster aan zijn eigen regels ten onder gaat, neemt hij de leiding over. Hij verkort de tijd voor gebed, brengt de maaltijden op een beter peil en geeft het klooster met de hulp van de regionale bisschop een stevige maatschappelijke positie. Voor een nieuwe stichting verandert hij een woest 'dal van bittere kruiden' in een 'helder dal', 'Clairvaux' *(Clara vallis).* Die naam geeft het volk aan Bernardus en zijn broeders omdat ze met hun deugden en heiligheid 'licht' over de hele omgeving uitstralen. In tegenstelling tot de benedictijnen, die hun nederzettingen op heuvels stichten, kiest Bernardus voor moerassige dalen met wouden die gerooid moeten worden.

Onder zijn leiding wordt Clairvaux de belangrijkste cisterciënzerabdij. Als abt sticht hij nog 68 kloosters. Naar het voorbeeld van Cluny organiseert hij visitaties, dat zijn inspectiebezoeken van het moederklooster bij de dochterkloosters. Jaarlijks komen alle abten samen voor een generaal kapittel. Aan het einde van de middeleeuwen vormen de cisterciënzers de grootste kloosterorde.

Kloosters zijn niet langer 'vluchtoorden' en monniken niet langer mensen die zich terugtrekken van verantwoordelijkheid voor de wereld, op zoek naar privéheil. Voor Bernardus hebben kloosterlingen een opgave voor de Kerk en dus ook voor de wereld en moeten zij hun kloosterleven in eenzaamheid en stilte koppelen aan belangrijke opdrachten in dienst van de Kerk. Zoals Augustinus en Benedictus prijst hij de adel van de arbeid. Omdat het geestelijke leven niet gescheiden kan worden van theologische studie, beschikt de abdij over een theologische academie die de gewenste verbinding tussen geloof (hart) en verstand tot stand brengt.

Voor Bernardus is soberheid een vereiste voor het leven en strengheid een noodzakelijkheid voor het geestelijke leven. Omdat aardse schoonheid de monniken en gelovigen kan afleiden van de hemelse schoonheid (het gebed) kiest hij voor sobere kerken zonder portalen, kapittels en kruisgangen, zonder afbeeldingen en kleuren. Alleen in de 'woestijn van brandend wit licht', zoals de abdijkerk van Clairvaux, kan de monnik in contact komen met God. De rijkdom zit in de Bijbelwoorden vervat. De rest is afleiding of verleiding. Ook in zijn brieven aan machthebbers dringt Bernardus erop aan de 'eer' niet enkel te zoeken in uiterlijkheden.

Tom Zwaenepoel, *Het Heiligenboek. Levenswijsheid van honderd en enige heiligen,* Lannoo, Tielt, 2008, ISBN 978 90 209 8041 7. Dit boek is helaas uitverkocht.

Omroep

29 januari, *23.20 uur,* *één. La guerre du feu.* Canadees-Frans oertijddrama van Jean-Jacques Annaud. De prehistorie. De Ulam, een stam neanderthalers, bewaakt en verzorgt een kleine vlam die noodzakelijk is om grotere vuren te maken, meteen hun kostbaarste bezit. Na een aanval van een vijandelijke stam, de Wagebu, dooft het vuur. De stam heeft nu geen bron van warmte meer en kan geen meer eten koken. Drie mannen worden erop uit gestuurd om het verloren vuur te vervangen.

30 januari, *21.05 uur,* *één. Creation,* Britse film uit 2009 met Paul Bettany als Charles Darwin. Natuurwetenschapper Darwin wordt verscheurd tussen de liefde voor zijn diepgelovige vrouw en zijn eigen geloof in een wereld waarin God geen rol speelt. Een gevecht tussen geloof en realiteit, tussen liefde en de waarheid. Wanneer zijn tienjarige dochter Annie overlijdt, komt Darwin lichamelijk zowel als geestelijk in een neerwaartse spiraal terecht. Annies geest redt hem uit die donkere periode en stelt hem in staat het boek te schrijven dat de wereld zou veranderen, *On the Origin of Species.*

De vrome kudde

Inbraak *Ingezonden door Gerda Verachtert*

Zegt de politieagent:

– Dacht u dan niet aan inbrekers toen u thuiskwam en zag dat alles overhoop was gehaald en dat de inhoud van kasten en laden over de vloer verspreid lag?

Antwoordt de vrouw:

– Nee, agent, ik dacht dat mijn man een schoon overhemd had gezocht.

Professor *Ingezonden door Jan Van Mulders*

– En hier, dames en heren, ziet u een zeldzaam exemplaar van een apenschedel. In ons land zijn slechts twee van deze schedels te vinden. De ene is in het bezit van het natuurkundig museum en de andere heb ik. Wie lacht daar?

In onze Kerk mag best wat meer gelachen worden. Dat blijkt ook de uitdrukkelijke wens van heel wat lezers. Die proberen we in deze rubriek op hun wensen te bedienen. Wekelijks één of meerdere mopjes, leuke anekdotes, bedenkingen, woordspelingen...
Kent u er nog een leuke? KERK & *leven* · **Vrome Kudde,** Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, fax 03 210 08 49, e-mail devromekudde@kerknet.be.

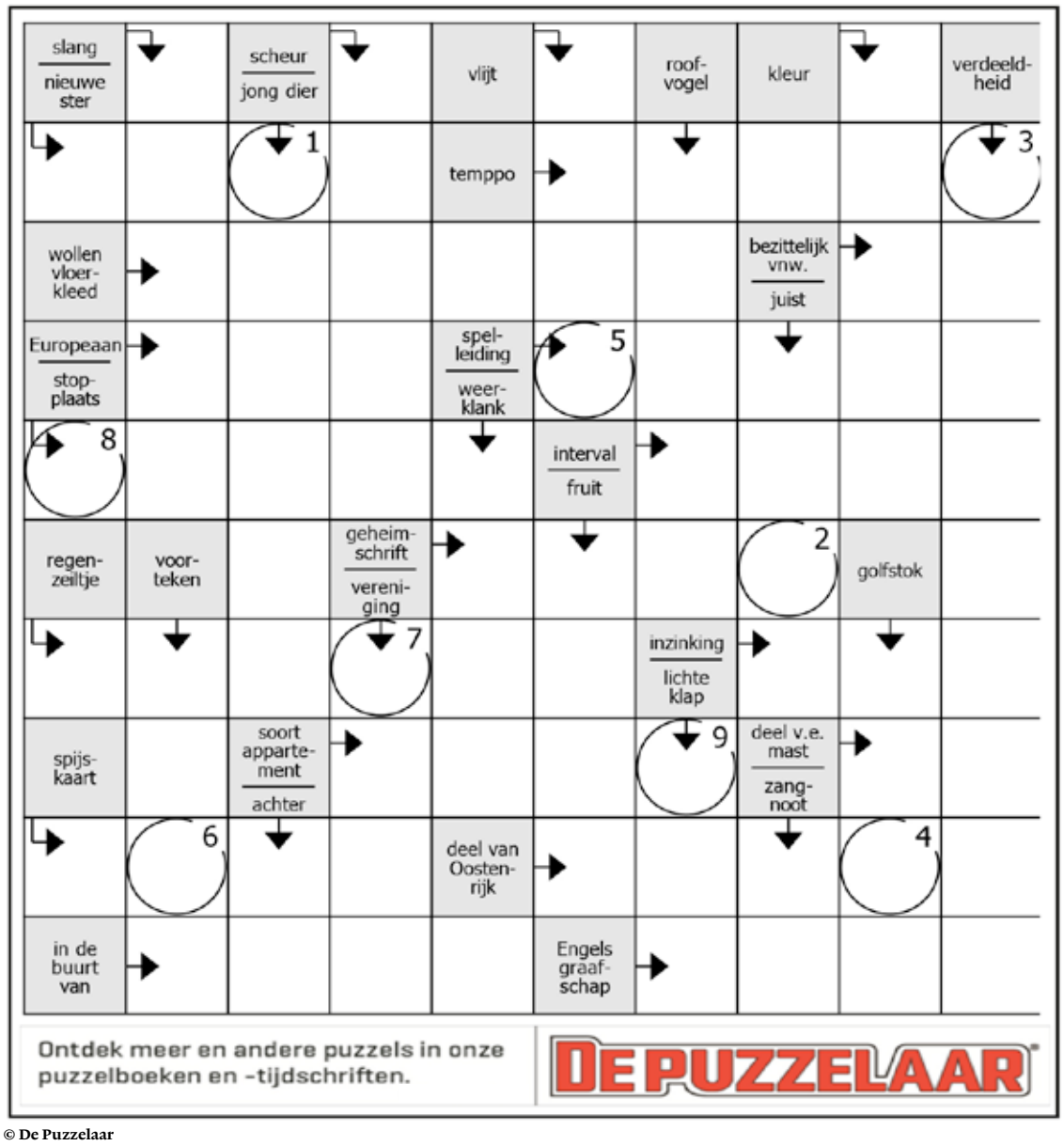

© De Puzzelaar

Oplossing van deze puzzel: vetorecht

1	2	3	4	5	6	7	8	9